

ÅRBOG 2025

ARBEJDERMUSEET

ÅRBOG 2025

ARBEJDERMUSEET

INDHOLD

Når friheden flyver	6
Kvindeliv	14
Arbejderforsamlingsbygninger på vej mod UNESCO Verdensarv	22
Fagpressens glemte litteratur	30
Venstrefløjsaktivismen i det korte 20. århundrede	38
Fra venneforening til ambassadørkorps	46
Det glemte produktionsland	54
Kulturhistorien kan vække unges drømme til live	62
Flere forbundsmedlemmer på Arbejdermuseet	70
2025 i tal	76
Bæredygtighed	78
Årsresultat 2025	80
Tak til fonde	84

FORORD

Arbejdermuseet er i bevægelse. Vi har øget antallet af nye udstillinger og viser dermed flere sider af arbejderhistorien. Gennem forskning styrker vi viden om danske lønmodtageres hverdagsliv og arbejderbevægelsens udvikling i alle dens forgreninger. Bevaringsforholdene for de enestående samlinger bliver forbedret. Indsatser omkring demokratisk dannelse er blevet en fast del af vores aktiviteter, ligesom tilbud til særligt udsatte grupper afdækker nye måder at anvende museet på. Vi arbejder målrettet med at udvikle værtskab og brugeroplevelse. Og vi tager vare på den unikke kulturarv, som vores bygning udgør. Det er stadig en velkendt og helt særlig oplevelse at besøge Arbejdermuseet. Men fornyelsen finder vej i alt, hvad vi gør.

Det er tiltag, som brugerne tager rigtig godt imod. I 2025 opnåede vi igen et meget flot besøgstal og ikke mindst en høj grad af tilfredshed blandt de besøgende. Et besøg på Arbejdermuseet er en social oplevelse, der giver anledning til at dele sin

egen historie og til samtale på tværs af baggrunde og generationer. Og vi lægger vægt på, at brugerne selv kan udforske historien gennem adgang til vores omfattende samlinger af arkiv-, biblioteks- og museums materiale. Det er sådan et sted, vi tror, der er brug for i en tid, hvor det kan være svært at vide, hvad man kan tro på.

Alt dette vil vi gerne fortælle lidt nærmere om i denne årbog. Vi går i dybden med nogle aktiviteter og giver glimt af andre. Vi samler centrale tal og oplysninger om økonomi, bæredygtighed og brugere. Og vi får mulighed for at sige tak til alle de mennesker og organisationer, der er afgørende for, at Arbejdermuseet kan udfylde sin rolle. Tak til medarbejdere og frivillige. Til samarbejdspartnere. Til fonde og tilskudsydere. Og ikke mindst tak til alle de mennesker, der lægger vejen forbi Arbejdermuseet og er med til at gøre vores arbejde værdifuldt.

God læselyst! Og jeg håber, vi snart ses på Arbejdermuseet.

Søren Bak-Jensen
Direktør, Arbejdermuseet

NÅR FRIHEDEN FLYVER

I over fem årtier har multikunstneren Leif Sylvester vist sin frihedstrang og sociale indignation gennem maleri, skulptur, film, musik, gadegøgl og lyrik. Siden september 2025 har man på Arbejdermuseet kunnet opleve den omfattende og anmelderroste udstilling: *Leif Sylvester – Friheden flyver*.

Af Inge Bucka Mejlhede, museumsinspektør, Arbejdermuseet

“Man skal være lidt af en sur røv for ikke at gå fra Arbejdermuseet med et smil på læben og sang i sindet.” Sådan skrev kulturjournalist Niels Frid-Nielsen i én af de allerførste anmeldelser, der blev bragt om Arbejdermuseets særudstilling *Leif Sylvester – Friheden flyver*, som åbnede 26. september 2025.

I udstillingen kan man da også opleve en veritabel sanseekspllosion af farver, roterende relieffer og et cirkustelt, hvor man selv kan give den som Leif Sylvester alias Petersen til (Erik) Clausens karakteristiske stemme, hvis man har lyst til det. Man kan få indsigt i Leif Sylvesters kunstneriske virke som billed- og multikunstner, genhøre Clausen & Petersens storhit *Mormors kolonihavehus* og selv skabe værker à la Leif Sylvester ved at lave ny, spontant skabt kunst med billedbrikker eller samle dem som et puslespil.

EN LÆNGSEL EFTER FRIHED

Udstillingen *Leif Sylvester – Friheden flyver* dækker hele Leif Sylvesters virke, først og fremmest som billedkunstner, men også som gøgler, musiker, skuespiller, digter og forfatter. Den er blevet til i anledning af hans 85-års fødselsdag og viser ham

som et menneske, der har sit livsudsyn fra arbejderklassen. Udstillingens titel er inspireret af Clausen & Petersens frihedssang fra 1978 og formidler Leif Sylvesters store kærlighed til det frie liv. Netop hans frihedstrang og sociale indignation løber som en rød tråd gennem hele udstillingen.

Udstillingen består af et introduktionsrum med en biografisk oversigt og fire temarum, men allerede på trappen ned møder man en vægudsmykning, særligt skabt til lejligheden. Den forestiller en svale, som flyver med et banner med udstillingens titel. Dertil spiller en instrumental udgave af sangen *Friheden flyver*, nyindspillet på sav!

Det første temarum tager udgangspunkt i Leif Sylvesters arbejderbaggrund. Først bliver han uddannet tømrer, men drømmer om friheden til at blive kunstner. Han ved bare ikke hvordan. Derfor er rummets værker udtryk for, at han i en årrække afprøver forskellige motiver, materialer og stilarter. Undervejs møder han Erik Clausen på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1969.

Foto: Sara Gangsted-Rasmussen

Clausen & Petersen, Land og Folk festival, 1978
Foto: Finn Svensson

Leif Sylvester, *Gode kammerater*, 2024
Foto: Torben Christensen

”

Oh, frihed, oh friheden flyver
som svalerne højt i det blå,
oh, frihed, oh friheden flyver
dig helst på jorden vi så.

Clausen & Petersen, 1978

Foto: Malthe Ivarsson

Rekonstruktion af Clausen & Petersens første cirkusmanege, 2025
Foto: Torben Christensen

KUNSTEN UD TIL FOLKET

Mødet med Erik Clausen bliver begyndelsen på deres legendariske samarbejde som Clausen & Petersen, der udfoldes i det næste rum. Sammen udvikler de to nye og mere folkelige kunststrategier. De mener, at kunst skal ud til folket og ikke kun være for eliten. Det udmønter sig i politisk satirisk gadegøgl, musik og film og samarbejder med Røde Mor og Kim Larsen.

I slutningen af 1980'erne vender Leif Sylvester tilbage til billedkunsten med det kunstneriske udtryk, som mange kender ham for i dag: det spontane, fantasifulde, farverige og humoristiske maleri. Det formidles i det tredje rum, hvor man træder ind i Leif Sylvesters forunderlige verden med skæve typer, finurlige figurer og dyr i alle regnbuens farver.

Det sidste tema handler om, hvordan Leif Sylvester også som billedkunstner er tro mod sin vision om at skabe kunst til folket i form af mere tilgængelig eller prisvenlig kunst, for eksempel udsmykninger i det offentlige rum samt litografier, plakater, dåser og puder m.m.

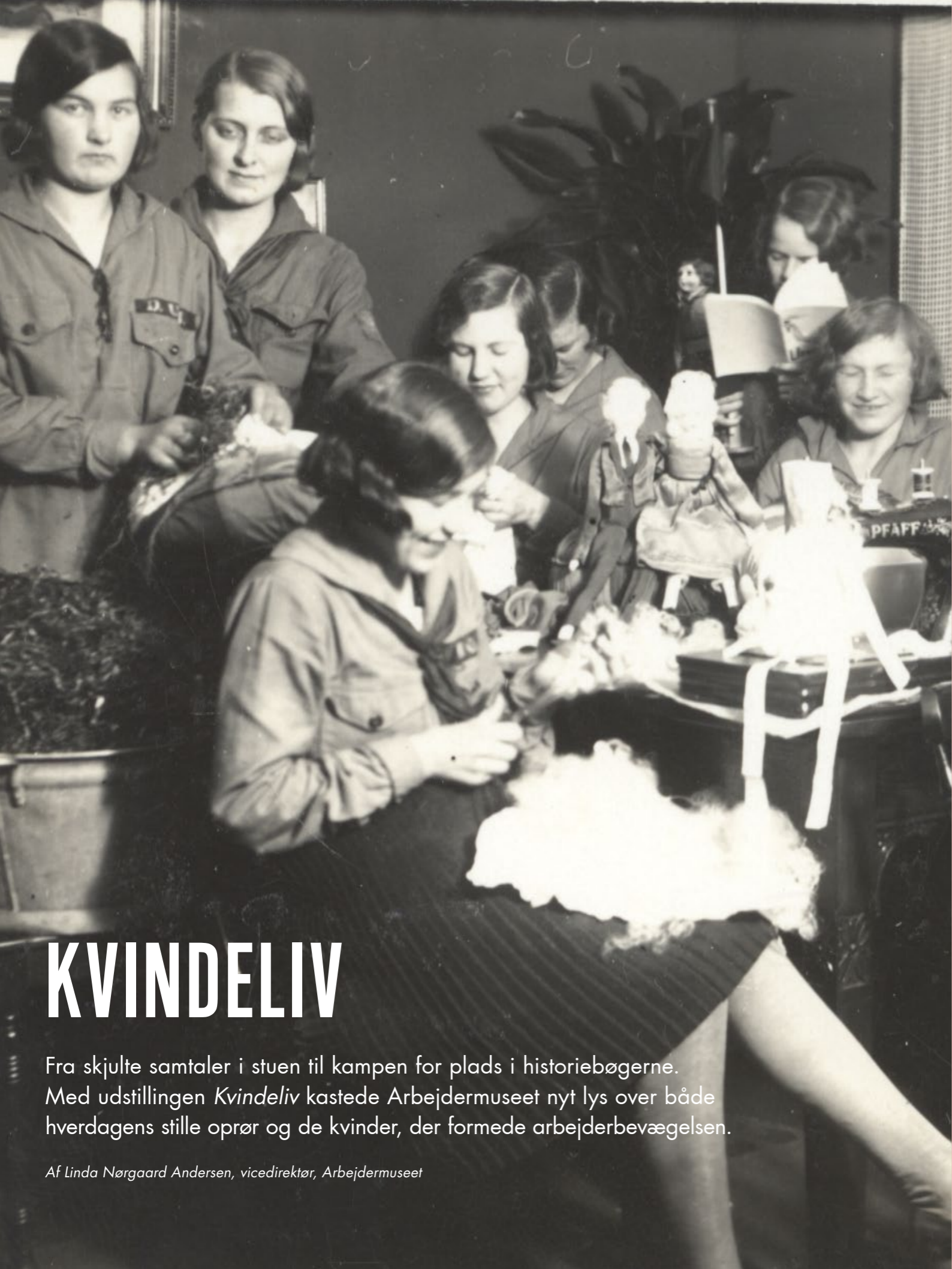
Til udstillingen er der udkommet et rigt illustreret katalog med forord af Arbejdermuseets direktør Søren Bak-Jensen, et interview med Leif Sylvester af journalist Ulla Hinge Thomsen og en artikel af udstillingens kurator Inge Bucka Mejlhede.

GLEMT LOFTSFRISE FREM I LYSET

Restaureringen af Arbejdermuseets festsal i 2021 afslørede en sjælden og hidtil skjult loftsfrise i skønvirkestil. Frisen, som havde været dækket af maling siden 1950'erne, er et af de få bevarede danske eksempler på en skønvirkedekoration i monumental skala. Den stammer fra 1913, hvor festsalen blev udvidet, og fortæller en vigtig historie om både håndværkets og arbejderbevægelsens kulturarv. I 2025 blev Nationalmuseets konservatorer og specialiserede malere færdige med restaureringen af frisen, som nu igen kan opleves i Rømersgade.

Foto: Adam Mørk

KVINDELIV

Fra skjulte samtaler i stuen til kampen for plads i historiebøgerne. Med udstillingen *Kvindelig* kastede Arbejdermuseet nyt lys over både hverdagens stille oprør og de kvinder, der formede arbejderbevægelsen.

Af Linda Nørgaard Andersen, vicedirektør, Arbejdermuseet

Kvinderne sidder tæt omkring bordet, bøjet over nål, tråd og stof. De er unge og smilende, og mens enkelte løfter blikket og kigger direkte ind i kameraet, fortsætter andre deres arbejde, som om de helst ikke vil afbrydes. Ved første øjekast ligner det en helt almindelig sykkreds – et velkendt motiv fra arbejderklassens hjem i mellemkrigstiden, hvor hænderne aldrig hvilede. I årevis har fotografiet levet et stille liv i museets magasin. Men i forbindelse med særudstillingen *Kvindelig* blev motivet løftet frem og set på med nye øjne. For fotografiet rummer mere, end det umiddelbart viser. Sykkredsen var et skalkeskjul for en studiekreds om seksualitet. Dens ophavskvinde var Anna Nørgaard Jensen, der sidder midt i billedet. I sit private hjem skabte hun et stille oprør i form af et rum, hvor kvinder kunne tale fortroligt om krop, prævention og graviditetsangst – om erfaringer og vilkår, som datidens samfund og dets normer ellers tav om.

Mens nogle kvinder – som politiker og Danmarks første kvindelige minister Nina Bang, forfatter Tove Ditlevsen og formand for Kvindeligt Arbejderforbund Edith Olsen – har sat markante aftryk i den nationale fortælling, satte andre, som Anna Nørgaard Jensen, deres spor tættere på: i hjemmet og i hverdagen. I udstillingen *Kvindelig* ønskede vi at rumme begge dele. At fortælle historierne om pionererne, der brød glaslofter og banede vejen for nye generationer af kvinder, og samtidig kaste lys over de mere underbelyste og oversete kvindehistorier om hverdagens slid, kampe og små, men betydningsfulde fællesskaber. Både for at skabe nye nuancer i arbejderhistorien og for at skabe refleksion over, hvorfor det lykkedes for nogle kvinder at bryde glaslofterne, mens barriererne var for store for andre – og hvorfor det fortsat er sådan i dag.

Annas sykkreds i hjemmet ved Odder
Anna Nørgaard Jensen blev uddannet typograf. I 1914 blev hun gift og fik kort efter to børn. Hun blev hjemmegående husmor og levede samtidig et aktivt liv i arbejderbevægelsen sammen med sin mand. Hun omkom tragisk i en badeulykke blot 45 år gammel. Foto: Arbejdermuseets arkiv

EN UDS STILLING TIL TIDEN

Kvindelig åbnede 13. oktober 2023 på et tidspunkt, hvor samtaler om kvinders synlighed og repræsentation i historien fyldte stadig mere i den offentlige debat. Selvom kvinder udgør halvdelen af befolkningen, fylder de langtfra tilsvarende i historiebøgerne, i kunsten eller i byrummet omkring os. I København findes der eksempelvis flere statuer af dyr end af navngivne kvinder, og i Danmark bærer kun hver femte vej eller plads, der er opkaldt efter en person, en kvindes navn.

Tallene siger noget om, hvem vi husker – og hvem vi har en tendens til at overse. Med udstillingen valgte vi derfor at begynde et andet sted: i museets egne samlinger. *Kvindelig* tog sin begyndelse i et mørkt arkivrum. Tætte metalreoler med 364 beskedne arkivkasser var oplyst af et dramatisk lys. I et hjørne stod et rullebord, hvor blot 30 kasser blev fremhævet af et enkelt spot. Rummet fungerede som en fysisk oversættelse af Arbejdermuseets personarkiver – og af den skævhed, de rummede. Ved udstillingens åbning var kun 7,5 procent af de registrerede personer i samlingen kvinder.

Arkivrummet blev dermed ikke blot en indgang til udstillingen, men også en invitation til refleksion: Hvordan ser historien ud, når samlinger er skævt repræsenterede? Hvilke fortællinger mangler, når kvinders liv, arbejde og erfaringer ikke i samme grad er blevet indsamlet, bevaret og formidlet? Og hvordan kan vi som museum i 2025 sikre et bedre kildegrundlag for dem, der om 50 år vil skabe nye kvindehistoriske udstillinger? Disse spørgsmål løb som en rød tråd gennem *Kvindelig*. På udstillingens 450 m² foldede vi fortællinger ud, der viste, hvordan kvinder har været en del af arbejderbevægelsens historie siden dens etablering i 1871: på redaktionerne, på arbejdspladserne, i det faglige og politiske arbejde, på talerstolene, i hjemmet, på barrikaderne og i Forsamlingsbygningen i Rømersgade, hvor Den Frie Kvindelige Forening i 1870'erne rejste betydelige midler til bygningen – og finansierede den allerførste talerstol.

REKORDMANGE ELEVER DELTOG I UNDERVISNING

Allerede fra åbningsdagen blev udstillingen en publikumsattraktion og en væsentlig årsag til, at museet satte besøgsrekord i både 2023 og 2024. Ikke færre end 6.034 elever fra grundskoler, gymnasier og erhvervsuddannelser deltog i udstillingens undervisningsforløb, som dermed blev de mest bookede i museets historie.

Undervisningen blev samtidig genstand for stor offentlig opmærksomhed. 16. januar 2024 bragte Politiken et debatindlæg, hvor museet beskrev oplevelser fra undervisningen og pegede på en udtalt mæthed blandt mange drenge i diskussioner om ligestilling. Få uger senere fulgte endnu et debatindlæg om en optælling foretaget i forbindelse med udstillingen, som viste, at kvinder kun udgør 5,2 procent af de navngivne personer i didaktiske læremidler til historieundervisningen i grundskolen og på gymnasierne. Begge indlæg fik massiv opmærksomhed og gav i de følgende uger en markant medieeksponering. I alt resulterede det i 246 medieklip på tværs af landsdækkende medier, herunder *Go' aften Live* på TV 2, P1, DR, Berlingske, Femina, Politikens podcast *Den levende* og *Presseloggen* på TV 2 News.

I *Kvindelig* gik vi til kilderne på nye måder. Det førte blandt andet til en kunstnerisk genfortolkning af Den Frie Kvindelige Forenings første fane. Den oprindelige fane er gået tabt, men den dansk-norske billedkunstner Nina Kleivan genskabte og fortolkede fanen med afsæt i samtidens kilder og i tæt samarbejde med udstillingens hold.

Nina Kleivan, *Den første kvindefane*, 2023

De 30 kvinder i Arbejdermuseets personarkiv blev iscenesat og belyst på en måde, der gav publikum en klar visuel illustration af kønsfordelingen i arkivet.

Et af udstillingens mest markante rum var *Pionererne*. Her blev ni afdøde kvinder fra arbejderhistorien hædret med buster og fik det fysiske nærvær, de mangler i det offentlige rum. I udstillingsperioden blussede debatten om manglen på kvindelige statuer igen op og reaktualiserede udstillingen.

FLERE KVINDER SKAL SKRIVES IND I HISTORIEN

Opmærksomheden skyldtes ikke mindst en bevidst strategi om flerstemmighed, hvor forskellige perspektiver blev integreret allerede fra udstillingens første idéfase. Gennem målrettet brugerinddragelse inviterede museet centrale målgrupper helt ind i udstillingens maskinrum som et rådgivende panel i udviklingsprocessen. Flere af deltagerne blev samtidig en del af udstillingens fortællinger.

Flerstemmigheden blev yderligere styrket gennem et nyt samarbejde med historiker og forfatter Gry Jexen, kendt fra Instagram-profilen *Kvinde Kend Din Historie*, der indgik som medkurator på udstillingen. I tæt samarbejde med hovedkurator Rikke Lie Halberg og projektgruppen kuraterede hun blandt andet den udstillingsdel, hvor ni udvalgte kvindelige pionerer fra arbejderhistorien blev anerkendt med buster, der symbolsk erstattede deres fravær i det offentlige rum. Parallelt med udstillingen gennemførte museet et omfattende arrangementsprogram. Det talte både museets hidtil største 8. marts-fejring i 2025 og mindre fællesskaber som skrivestuer, hvor vi sammen med Wiki Labs Kultur dannede frivillige fællesskaber med det formål at skrive flere arbejderkvinder ind i den fælles historie.

ARBEJDET FORTSÆTTER

Kvindelig lukkede i august 2025, men arbejdet lever videre i de erfaringer, relationer og erkendelser, udstillingen har skabt. Erfaringer, der i dag præger museets selvforståelse og strategiske kurs, og som fortsat danner grundlag for arbejdet med at udvide, nuancere og gentænke, hvem og hvad der får plads i historien.

Fotos: Malthe Ivarsson

VELKOMMEN I DEMOKRATIETS RÆKKER

Sammen med DUI-LEG og VIRKE har Arbejdermuseet genoptaget en af arbejderbevægelsens ældste traditioner: ikke-kirkelige konfirmationer. Traditionen stammer helt tilbage fra 1915, og gennem årene er tusinder af unge blevet konfirmeret blandt andet i Festsalen i Forenings- og Forsamlingsbygningen.

I 2025 deltog 20 unge i 'Demokratiets konfirmation', som markerer en overgang til ungdomslivet. Forløbet har fokus på at styrke de unges demokratiske selvtilid og viden om, hvordan demokratiet i og uden for politik fungerer – og workshopdagene finder både sted på Christiansborg og på Arbejdermuseet.

Foto: Malthe Ivarsson

ARBEJDERFORSAMLINGS- BYGNINGER PÅ VEJ MOD UNESCO VERDENSARV

Efter mange års arbejde blev nomineringen af fire arbejderforsamlingsbygninger til UNESCO Verdensarv indleveret i 2026. Nu venter en grundig bedømmelse, inden bygningerne – forhåbentlig – kan blive anerkendt for deres evne til at formidle arbejderbevægelsens historiske betydning.

Af Søren Bak-Jensen, direktør, Arbejdermuseet

At blive optaget på UNESCOs verdensarvsliste er den fineste udmærkelse, kultur- og naturarv kan opnå. Listen samler steder af 'enestående universel betydning' og skal sikre, at de bliver beskyttet, gjort tilgængelige og formidlet. Den omfatter lokaliteter, der fortæller om Jordens geologiske udvikling, biologisk diversitet og menneskelige frembringelser fra den tidligste stenalder til moderne arkitektur. Det er kulturarvens superliga, og den vil Arbejdermuseet gerne være en del af.

DEN OVERSETE ARBEJDERBEVÆGELSE

Industrialiseringen i 1800-tallet er en af de største omvæltninger i menneskeheds historie. Nye produktionsformer og teknologier gjorde det muligt at udvinde naturens ressourcer i hidtil uset omfang. Og det førte til opbygning af store formuer og øget international handel og bandt verden sammen på tværs af enorme afstande.

I Europa, hvor industrialiseringen først tog fart, forlod millioner af mennesker deres hidtidige liv på

landet og søgte mod byerne for at finde arbejde. Mange tog det store skridt og udvandrede til USA, Sydamerika eller Australien i håbet om en bedre fremtid.

UNESCO Verdensarvslisten rummer en lang række lokaliteter knyttet til industrialiseringen som for eksempel fabrikker, miner, broer, jernbaner og havne. Men listen rummer intet om alle de mennesker, der fik deres livsvilkår grundlæggende forandret. Heller intet om den arbejderbevægelse, der har været en central faktor i de seneste 150 års verdenshistorie, og som har været afgørende i at forme moderne samfund overalt på Jorden.

Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning, Danmark. Europas ældste arbejderforsamlingsbygning, indviet i 1879 og opført for penge indsamlet fra bygnings- og fabriksarbejdere i København. Foto: Adam Mørk

Broken Hill Trades Hall, Australien. Indviet i 1898.

Færdiggørelsen af bygningen blev forsinket i et år, fordi arbejderne i Broken Hill besluttede at bruge en del af deres penge på at støtte strejkende havnearbejdere i England.

Victorian Trades Hall, Australien.

Verdens ældste arbejderforsamlingsbygning, opført i 1874 og udvidet flere gange siden da.

EN GLOBAL EFTERSØGNING

Siden 2020 har Arbejdermuseet i samarbejde med internationale partnere ønsket at ændre på denne væsentlige mangel ved at nominere en række af arbejderbevægelsens forsamlingsbygninger til UNESCOs verdensarvsliste. De er de stærkeste fysiske vidnesbyrd om arbejderbevægelsens fremkomst og betydning i industrialiseringens knudepunkter verden over. I bygningerne kunne arbejderne afholde aktiviteter uden at frygte, at myndighederne blandede sig. De kunne bruge bygningerne til det administrative arbejde omkring drift af fagforeninger og som ramme om sociale, kulturelle og oplysningsmæssige aktiviteter, der kunne bidrage til at styrke fællesskabet blandt de mange mennesker, der skulle finde et nyt stæsted, efter at de havde forladt livet på landet til fordel for en udsat tilværelse i byerne.

I dag er størstedelen af arbejderforsamlingsbygningerne forsvundet eller ombygget så kraftigt, at deres autentiske udtryk er væk. Men der findes stadig flere hundrede, der er bevaret i forholdsvis god stand. En

central opgave i arbejdet med nomineringen har derfor været at vurdere, hvilke bygninger som var relevante at tage med.

Arbejdermuseets tidligere direktør Peter Ludvigsen, der var initiativtager til nomineringen, lokaliserede helt tilbage i slutningen af 2010'erne de mest markante bygninger på verdensplan. Og det arbejde er fortsat gennem hele nomineringsprocessen. Bygningerne skal leve op til UNESCOs høje krav til bevaring og autenticitet. De skal kunne bidrage med et særligt aspekt af den internationale arbejderbevægelses udvikling. Der skal være lokale kræfter, der har mulighed for at løfte den store opgave med at drive et verdensarvssted. Og ikke mindst skal der være opbakning til nomineringen fra det land, som bygningen ligger i.

Det er et nåleøje at komme igennem. Mange fantastiske bygninger er blevet grundigt debatteret i den internationale gruppe af eksperter, der har været med

Feestlokaal Vooruit, Belgien. Indviet i 1914.

Et monument for arbejderbevægelsen og samlingspunkt for arbejdere i industribyen Gent.

til at udvikle nomineringen. Og i januar 2026 kunne Danmarks kulturminister sætte sin underskrift på en nominering, der omfatter fire bygninger i tre lande.

PÅ VEJ TIL VERDENSARV

En af dem er Arbejdermuseets bygning – Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning – i Rømersgade i København. Den usædvanligt velbevarede bygning fra 1879 er efter alt at dømmes den ældste arbejderforsamlingsbygning i hele Europa. Opført mindre end otte år efter, at den danske arbejderbevægelse blev stiftet, vidner den om, hvor hurtigt det i Danmark lykkedes at skabe et bredt fællesskab mellem forskellige grupper af arbejdere. Samtidig viser bygningen, hvor afgørende vigtigt det var for bevægelsen at få sin egen bygning. Opførelsen skete på et meget skrabet budget og efterlod bevægelsen med en gæld, som var en udfordring at få betalt af. Men det lykkedes, og med tiden blev bygningen udsmykket med de mange smukke dekorationer, som man i dag efter flere runder af restaurering igen kan opleve.

Nomineringen omfatter derudover det, der vurderes at være den ældste arbejderforsamlingsbygning i verden, Victorian Trades Hall i Melbourne, Australien. Jagten på guld trak mange mennesker, ikke mindst fra England, til Melbourne, og de tog tanker om fagforeninger med sig. I 1856 var bygningsarbejdere i byen de første, der opnåede en 8-timers arbejdsdag. Kort efter opførte de en mindre forsamlingsbygning, der i 1874 blev afløst af en bygning, der den dag i dag er central for fagbevægelsen i Australien.

Endnu en bygning i Australien har fundet vej til nomineringen. Broken Hill Trades Hall ligger langt ude i den australske *outback* oven på en af verdens største sølvminer. Bygningen, der stammer fra år 1898, er et eksempel på, hvordan arbejderbevægelsens ideer spredte sig til de mest isolerede dele af verden, i takt med at industrialiseringen og lønarbejdet vandt frem. Og endelig er valget faldet på Feestlokaal Vooruit i Gent i Belgien. Denne meget markante og helt fantastiske bygning fra 1914 blev en international inspirationskilde til, hvordan man skulle indrette og drive arbejderforsamlingsbygninger. Den er stadig ejet af det arbejderkooperativ, der i sin tid opførte den, og har gennem de seneste år gennemgået en omfattende restaurering.

INTERNATIONAL BEDØMMELSE

De fire bygninger illustrerer tilsammen den formative periode i arbejderbevægelsens udvikling frem til 1. verdenskrig, hvor bevægelsen både skulle etablere sig og vise sin tilstedeværelse i industrielle knudepunkter, og hvor der stadig var en helt grundlæggende selvforståelse som en international bevægelse.

UNESCOs kulturarvseksperter bruger det næste års tid frem til sommeren 2027 på at gennemgå alle aspekter af nomineringen og afvikle grundige besøg i de fire bygninger. Her skal bevaringstilstanden inspiceres, argumentationen efterprøves, og kommunale myndigheder høres, ligesom UNESCO vil lægge vægt på, hvad naboer til bygningerne tænker om muligvis at skulle bo ved siden af en verdensarvslokalitet. Og på den baggrund bliver der truffet beslutning om, hvorvidt nomineringen kan godkendes eller ej.

Der ligger stadig meget arbejde forude, før arbejderbevægelsen og dens forsamlingsbygninger får plads på verdens vigtigste kulturarvsliste. Men uanset hvad, vil Arbejdermuseet fortsætte med at bruge den enestående bygning i Rømersgade til at skabe engagerende og spændende møder med arbejderhistorien for alle.

Festsalen i Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning.
Foto: Adam Mørk

”

At blive optaget på UNESCOs verdensarvsliste er den fineste udmærkelse, kultur- og naturarv kan opnå. Listen samler steder af 'enestående universel betydning' og skal sikre, at de bliver beskyttet, gjort tilgængelige og formidlet.

KVINDERNES INTERNATIONALE KAMPDAG

Kvindernes Internationale Kampdag blev indstiftet i København i 1910 af den danske arbejderbevægelse – og har derfor en helt særlig historisk tilknytning til Arbejdermuseet. I 2025 blev 8. marts markeret med et brag af en fest i samarbejde med FH – Fagbevægelsens Hovedorganisation.

Programmet bød på debat og oplæg om ligeløn, ligestilling, fertilitetsbehandling, overgangsalder og det kønsopdelte arbejdsmarked. Aftenen fortsatte med fællessang, folkekøkken og dragbingo, og sammen med illustratør Pauline Drasbæk kunne gæsterne give deres aktivisme form og trykke deres egen "kamptrusse".

Foto: Malthe Ivarsson

FAG- PRESSENS GLEMTE LITTERATUR

Et nyt forskningsprojekt og digitalisering af 100.000 siders fagforeningspresse undersøger, hvordan digte, sange og fortællinger i fagblade har været med til at forme arbejderklassens kultur og identitet siden 1800-tallet.

Af

Mette Kjær Ovesen, projektleder, Arbejdermuseet
og Malthe Jon Christensen, bibliotekar, Arbejdermuseet

**“Her kommer fra Dybet den mørke Armé
og fordrer af Verden et Svar;
skjont Dagingens Glimt i vor dryppende Le
er al den Fane vi har,
vi vover en Kamp for vor nedtraadte Ret
og Løfter i Vejret på Skjændselens Bræt
den Tusindaars-Lænke, vi bar.”**

Sådan lyder første vers af digter og forfatter Jeppe Aakjærs *Tyende-Sang*. Digtet pryder forsiden af det allerførste *Tyendebladet*, landarbejdernes fagblad, som udkom i 1907.

I Norden har fagforeningspressen historisk set været en vigtig arena for arbejderlitteratur. Siden slutningen af 1800-tallet er der blevet udgivet digte, sange og føljetoner i fagbladene, hvilket har gjort dem til en af de vigtigste – men hidtil underbelyste – kanaler, hvorigennem arbejderlitteratur er nået ud til arbejderklassens læsere.

Sammen med Syddansk Universitet (SDU) og Malmø Universitet er Arbejdermuseet i øjeblikket i gang med et toårigt forskningsprojekt, der skal tilgængeliggøre og undersøge skønlitteraturens rolle i den danske fagforeningspresse i årene 1870-1940. Undersøgelsen af fagpressens litteratur skal nuancere og udvide forståelsen af den arbejderlitterære tradition.

LITTERATUR OG ARBEJDERKLASSE

Fagbladene nåede direkte ud til arbejderne, og i takt med at arbejderbevægelsen slog rod og voksede sig større, og en egentlig arbejderlitteratur tog form, etableredes en forbindelse mellem litteratur og arbejderklasse. Nu fik arbejderne deres egne stemmer, heriblandt en række amatørdigtere.

Denne udvikling kaster lys over fagbevægelsen som kulturbevægelse og fagpressen som litterært kredsløb. Samtidig gør den os klogere på, hvorfor et amatørdigt om små fugle kunne indgå i tjenestepigernes historiske kamp for social, faglig og politisk anerkendelse:

**Det tuder og stormer og Sneen den fly'er
Over Enge, over Mark over Vove,
Smaafuglene frygtsomt til Rederne tyer
Og sætte sig tyst til at sove. [...]
Gud fader i Himlenes Himmel saa høj,
Han mindes hver Spurv her i Verden,
Han mindes hver Røst, der mod Himlen fløj,
Han mindes vort liv og vor Færden.**

Digtet *De små fugle* ligner måske ikke umiddelbart arbejderlitteratur med sin gudfrygtige stemme. At udgive digte i tjenestepigernes fagblad kan imidlertid forstås som en måde at vise, at fagforeningen ikke kun kæmpede for bedre økonomiske forhold. Med brug af poesi insisterede den på, at arbejdere ikke var mindre kultiverede eller civiliserede end andre samfundsgrupper. Det skal ses i lyset af, at arbejdet som hushjælp i begyndelsen af det 20. århundrede havde meget lav status. I nogle parker i København fandtes der endda skilte, der angav, at hunde og tjenestepiger var forbudt.

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

Tyendebladet

ORGAN FOR TYENDET OG LANDARBEJDERNE.

Udgivet af Tyendeforbundet. Redaktør: Carl Westergaard.

Nr. 1. Tyendebladet udkommer 1 Gang om Ugen og koster 65 Øre Kvartalet. Søndag den 6. Oktober 1907. Annoncepris: 10 Øre pr. Pettilline. For større og stående Annoncer Rabat. 1. Aarg.

Tyende-Sang.

Her kommer fra Dybet den mørke Armé
og fordrer af Verden et Svar;
skjønt Dagningsens Glimt i vor dryppende Le
er al den Fane vi har,
vi vover en Kamp for vor nedtraadte Ret
og løfter i Vejret paa Skjændselens Bræt
den Tusindaars-Lænke, vi bår.

Vi har ved din Åger, vi skar dine Neg,
vi strigled din blommede Hest,
vi lytted bag Staldens til Rotternes Leg,
naar selv du gik pyntet til Fæst:
Du drømte paa Bolstre, vi slumred paa Halm,
hvor Dyret er Nabo og Luften er kvalm,
og Svindsoten kommer som Gjest.

Vi raaber det ind gennem Luge og Lo,
hvor dumdrende Pejlene gaar:
Kom frem af jert stinkende Staldkammer-Bo,
se ud fra de hældende Vraa'!
For Fronten Reveillen nu løfter sin Klang,
lad Mismodet synke, nyn med paa vor Sang,
jer Dagning paa Ruderne staar.

Vi ejer paa Jorden knap Trævi eller Traad,
kun denne vor skorpede Haand;
til Menneskeaar fik vi kummertligt Raad,
i Ørknør vandred vor Aand.
Du Herre, som højt gjennem Samfundet red
hen over de Rygge, du trykkede ned,
nu smyger vi af dine Baand!

Vel er vi en kuet og slidende Hob,
kun Trælle i Velstandens Gaard,
i Samfundets Aske en nedtrykket Job,
der skraber sin Byld med et Skaar;
småt svinger for Ruden dog Opgjørets Lyn,
se op, Kammerater, det lysner i Sky'n,
Befrielsens Malmklokke slaar!

Ja, slip hvad der trykker paa Skulder og Sind,
og sving imod Lyset din Hat!
Endou har du Ungdommens Rødme paa Kind
og Rester af Letsindets Skat.
— Da pløjer vi muntre vort belgende Land,
naar først vi har friet vor kuede Stand
fra Tusindaars-Trældommens Nat.

Jeppe Aabjerr.

„Tyendebladet“.

Atter beriges vort Land med et nyt Blad. Det er jo ingenlunde noget nyt Fænomen, da der jo baade mod Vinter og Vaar udkommer nye Blade.

Dog — vort Blad har en Fordel frem for de andre: det udgives af et nyt, opvaagende Samfundslag, og skal være Organ for den Bevægelse, vort Folkessamfunds nederste Lag — Tyendet — i det sidste Aar har rejst. For saa vidt er det noget nyt.

Det er første Gang i vort Lands Historie, at Tyendet og Landarbejderne har forsøgt at organisere sig med det bestemte Maal: at tilkæmpe sig bedre Livsvilkkaar.

Det er første Gang, at dette store Samfundslag udgiver et Blad, som skal være deres Talsmand i Striden: Kampen for større Ret.

Det er første Gang, der har været udgivet et Blad specielt for Tyende- og Landarbejderklassen! Altsaa: Dette Blad møder fra første Begyndelse med en Del større Eksistensberettigelse end de andre Blade, fordi det har som Opgave: at repræsentere et opvaagende Folkelag!

— Vi har Opgaver nok at tage op; vi har Maal nok at kæmpe for at naa, og vi har Mod til at tage fat!

— Paa hvilken Tid af vort Lands Historie har der vel været et Folkelag, der har været saa daarligh stillet som os? Hvornaar har der været større Kløft mellem de forskellige Klasser, end der er mellem Tyendet og de andre? Vi ved det ikke! Vi tror ikke, det nogensinde har været. Derfor forekommer det os endnu mere naturligt, at der nu bliver begyndt paa at udjævne denne Klassekel — begyndt netop af dem, der bedst føler det, nemlig Tyendet.

Det er i denne Kamp, at Tyende-

bladet skal være os en trofast Hjelper og Samlingsmærke.

— Højsmændene har nu faaet deres Organisation og deres Blad. Storbønderne ligeledes. Arbejderne i Byerne deres. Og Frugten? Ja, vi ser den tydelig. De har vunden derved, vunden i Kultur og økonomisk Velstand.

Hvorfor skal vi — den nederste Klasse — Tyendet, ikke ogsaa have vor Organisation og vort Blad?

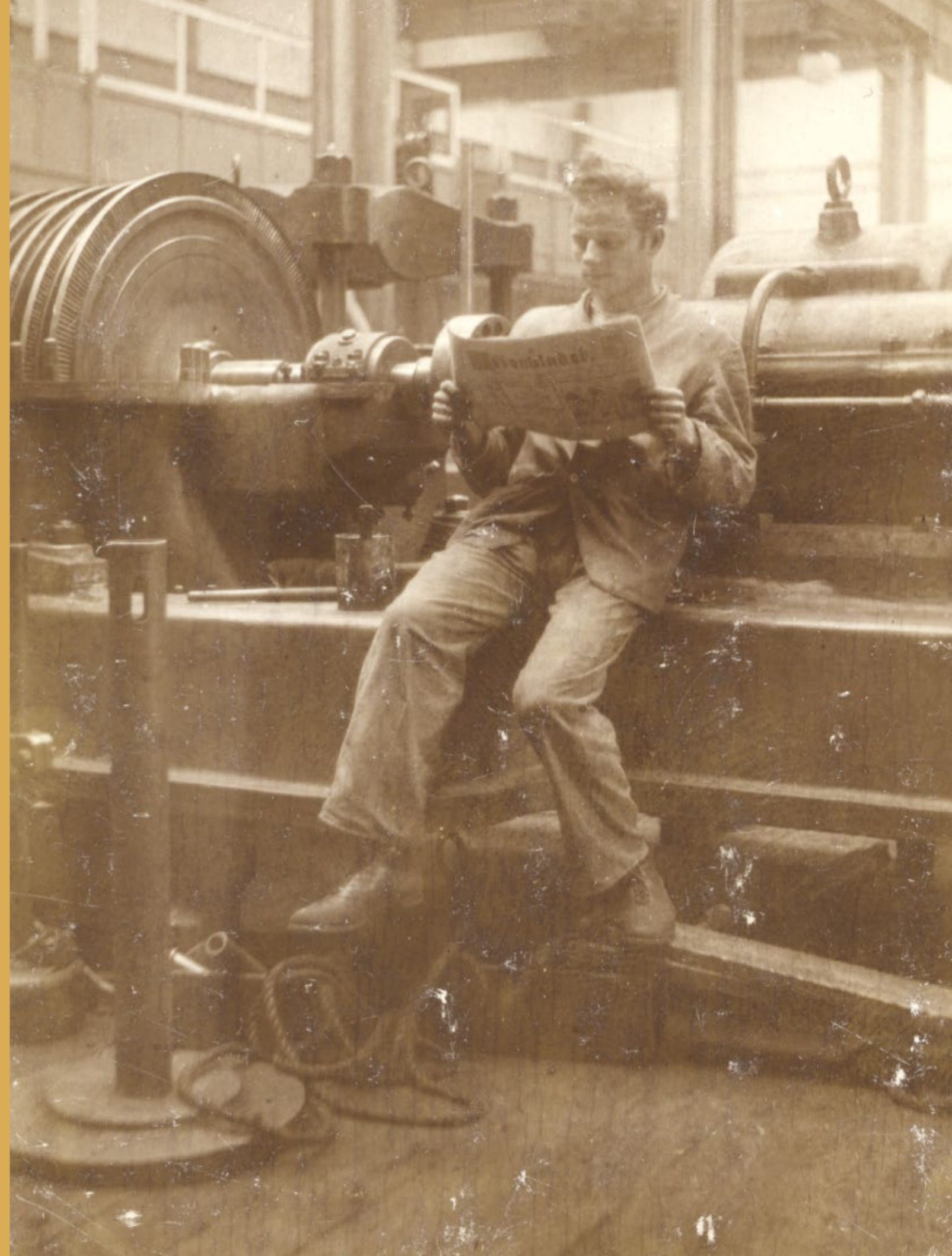
Jo, selvfølgelig. Vi kan jo vente os det samme som de andre: Udvikling og Fremgang!

Vi vil derved jævne Kløften mellem os og de andre — og derved faa vor Menneskeret respekteret.

Kunde vi vel vente os noget bedre? Nej, absolut ikke! Det er det, vi nu stræber efter. Det maa være vort Maal! Ogsaa dette: Vi har fuldt ud Vished for, at det kan naas gennem Organisationen og vort Blad, Tyendebladet. Derfor bliver

Forsiden på det første Tyendebladet, 1907

Maskinarbejder på Atlas Jernstøberi, 1920. Fotograf ukendt

Stifterne af De Samvirkende Tjenestepigeforeninger, 1904
Siddende fra venstre: Andrea Sørensen, Olga Andersen, Andrea Kibenich, Karen Rasmussen. Stående: Marie Bertelsen, Sigfriede Sonne, Marie Christensen og Anna Petersen. Foto: Marius Christensen

100.000 SIDER DIGITALISERET

Som led i forskningsprojektet digitaliseres ni fagforbunds blade fra 1870'erne og frem til 1940. Forud for dette har FOA i samarbejde med Arbejdermuseet digitaliseret forbundets fagblade fra Tjenestepigernes Blad (1900-1913) til det 21. århundredes FOA Bladet. Det betyder samlet, at 100.000 siders kilder til den danske fagbevægelses historie bliver offentligt tilgængelige online. Snart kan alle interesserede gå på opdagelse i fagbladene og finde inspiration til nutidens faglige kampe og udfordringer.

Fagblade er stadig vigtige for faglig stolthed og identitetsdannelse. Men i dag findes der flere medier, som kan bruges i faglige kampe. Samtidig har fagforeningerne ændret sig og er blevet større, men færre,

som følge af de mange sammenlægninger. Den udvikling har også påvirket fagbladene, som udvikler nye formater og udnytter de digitale muligheder.

Med digitaliseringen og tilgængeliggørelsen af de historiske fagblade bliver det hurtigt og nemt at få adgang til dem. Kilderne kan derved også lettere finde vej til nutidens fagbevægelse. Og håbet er, at det historiske materiale i højere grad vil blive brugt af fagpressen.

Ud over FOA tæller digitaliseringspuljen blade fra Dansk Arbejdsmands Forbund, Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark og Landarbejderforbundet i Danmark (i dag 3F), Malernes Fagforening (i dag Malerforbundet), Smede og Maskinarbejdernes Forbund (i dag Dansk Metal), De Samvirkende Fagforbund (i dag FH), Dansk Typograf-Forbund (i dag opløst), De Danske Handelsmedhjælperes Forbund (i dag HK) og Tobaksarbejderforbundet (i dag Fødevarerforbundet NNF).

OM FORSKNINGSPROJEKTET

Forskningsprojektet *Fagpressens glemte litteratur- og kulturhistorie, 1870-1940* undersøger den hidtil oversete fagpresselitteratur og bidrager til at nuancere forståelsen af den arbejderlitterære tradition. Samtidig kaster det nyt lys over fagbevægelsen som kulturbevægelse – og fagpressen som et litterært kredsløb.

Projektet er et samarbejde mellem Syddansk Universitet (SDU) ved adjunkt Nicklas Freisleben-Lund, Malmö Universitet ved professor Magnus Nilsson og Arbejdermuseet ved bibliotekar Mette Kjær Ovesen.

I løbet af 2026 bliver det digitaliserede materiale tilgængeligt på www.bibliotek.dk.

Projektet er gjort muligt med støtte fra Augustinus Fonden.

Projektgruppen, 2026

TILGÆNGELIGT OG TIL EFTERTIDEN

Udvalget af fagblade udgør et bredt undersøgelsesgrundlag på tværs af køn, fag og grupper af faglærte/ufaglærte. Projektet genererer ny viden om dansk arbejderlitteratur. Det bidrager også til den voksende internationale forskning i arbejderlitteratur med sit specifikke fokus på fagbladslitteraturen.

Endelig vil dets resultater muliggøre internationale studier. Der udkommer en antologi, som samler nogle af de bedste fund fra bladene. Derudover kommer der på Arbejdermuseets hjemmeside en særlig indgang til fagbladene, så de er nemme at finde rundt i.

I dag er fagbladene noget af det mest efterspurgte materiale i Arbejdermuseets bibliotek. Projektet er et godt skridt på vejen mod at gøre det nemmere at tilgå materialet, samtidig med at vi sikrer, at bladene bevares til eftertiden.

EN KAFFEPAUSE I HISTORIEN

Kaffebaren er et stykke arbejderkultur, der langsomt er forsvundet fra bybilledet. Men på Arbejdermuseet har vi stadig en. *Fru Hansens Kaffebær* ligger midt i museet, og her står museets værter klar til at servere blandt andet kaffe og den klassiske kiksekage i nostalgiske omgivelser. En sludder er der også altid plads til.

Kaffebaren er en del af museets 1950'ers-udstilling, hvor man træder ind i en arbejderfamilies hverdag og får et indblik i tidens spirende velstand. På tur gennem forretningsgaden oplever man, hvordan krigens rationeringstider er blevet afløst af nye varer og tendenser fra Amerika. Nylonstrømper, rock'n'roll og endda fjernsyn kan fås på hovedgaden – hvis man ellers har råd.

Foto: Ulrik Jantzen

VENSTREFLØJS- AKTIVISMEN I DET KORTE 20. ÅRHUNDREDE

Ph.d.-afhandling fra Arbejdermuseet undersøger protestformer, mobilisering og aktivisters livshistorier fra Oktoberrevolutionen til Sovjetunionens opløsning.

Af Jesper Jørgensen, ph.d. og arkivar, Arbejdermuseet

“Bam! Så falder den mur. Bam! Så lige pludselig, så er socialismen, også historisk set, måske et helt fejlagtigt projekt, og lige pludselig så er der fest i hele den vestlige verden, fordi nu er det liberalisme. Og siger du, at du er kommunist eller socialist, så er man jo totalt til grin og lige til at udstoppe og putte på et museum, og man kunne faktisk mærke det overalt.”

I sensommeren 2019 interviewede jeg den tidligere bz-aktivist René Karpantschhof om hans politiske engagement i 1980'erne. Han fortalte om sin familiebaggrund og opvækst på Ribe-kanten, hvordan de organiserede sig i besatte huse i København og om kulørte happenings og voldelige aktioner, der gav genlyd i pressen. Det mest tankevækkende var imidlertid ovenstående udsagn, hvor han gengav sin oplevelse af et håb, der smuldrede efter Murens

fald. I hans optik var Østblokkens sammenbrud ikke bare afslutningen på den kolde krig, men på en 150 år lang historie. Altså en historie, der går tilbage til Første Internationale, Karl Marx, Pariserkommunen og den danske arbejderbevægelses opståen.

Interviewet blev oprindeligt foretaget som en del af projektet *Protest. Politisk aktivisme på venstrefløjen i Danmark, 1960-2020*, der blandt andet udmøntede sig i særudstillingen *Aktivist* (2021-2022). Som en del af researchen gennemførte vi 30 interviews med både nutidige og tidligere aktivister. Udover at deres livshistorier blev omdrejningspunkt for udstillingen, kom de også til at danne baggrund for to tidsskriftsartikler, hvoraf den ene handlede om, hvad der får mennesker til at engagere sig i politisk aktivisme. Artiklen blev senere et vigtigt metodisk og teoretisk afsæt for min ph.d.-afhandling.

Igennem det 20. århundrede havde kommunisterne ofte en finger med i spillet, når der blev protesteret mod magthaverne. På billedet ses fra venstre DKP's tre folketingsmedlemmer Martin Nielsen, Alvilda Larsen og Svend Nielsen under den store strejkedemonstration ved Christiansborg 4. juli 1945.

NOGET GAMMELT, NOGET NYT, NOGET LÅNT OG NOGET RØDT

Afhandlingen består af seks artikler og en sammenfattende redegørelse, der binder artiklernes case-studier sammen. Casestudierne stammer fra fire forskellige projekter, som jeg deltog i fra 2016 til 2023, inden jeg modtog en bevilling til et forskningsfrikøb fra Slots- og Kulturstyrelsen og i 2024 blev tilknyttet Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber ved Syddansk Universitet. De beskæftiger sig alle med historiske kontekster, aktionsformer, organisation og ressourcer i relation til protestaktører på venstrefløjen.

Begyndelsestidspunktet er sat til 1917. Året for den russiske Oktoberrevolution, der kom til at markere udgangspunktet for en kommunistisk, marxistisk-leninistisk bevægelse, som jeg argumenterer for, kom til at tegne venstrefløjsaktivismen i det såkaldte 'korte 20. århundrede', der sluttede med Sovjetunionens opløsning i 1991. Geografisk er afhandlingen afgrænset til primært Danmark og sekundært Norge.

I maj 2025 forsvarede Jesper Jørgensen, som er arkivar på Arbejdermuseet, sin ph.d.-afhandling på Syddansk Universitet i Odense.

TEKNOLOGIEN SKAL AFLASTE OS
IKKE AFSKAFFE OS

Bryggerarbejdernes Aktionsudvalg i front for en demonstration under Bryggeristrejken i 1985. Bryggerarbejder, faglig aktivist og senere MF for Enhedslisten, Finn Sørensen, i hvid skjorte midt for, blev interviewet til projektet *Uden om systemet. Faglig aktivisme efter 1945* i juni 2022. Foto: Ole Wildt

I 1967 markerede bladet *Politisk Revy* 50-året for Oktoberrevolutionen. Mange henvendte sig efterfølgende for at få afklaret, om Lenins tåre var for den i samme måned myrdede revolutionshelt Che Guevara, men det blev afvist. Snarere var det en kommentar til Sovjetunionens "mange dyrt betalte fejl", som redaktør og Vietnam-aktivist Ellen Brun formulerede det.

Ledende aktivist i De Danske Vietnamkomiteer og foreningen Demos og psykolog Tove Jensen blev interviewet til projektet *Protest. Politisk aktivisme på venstrefløjen i Danmark, 1960-2020* i april 2019. Billedet indgik sammen med andre aktivistportrætter i særudstillingen *Aktivist* (2021-2022). Foto: Mathilde Vesterherup

Afhandlingen tager livtag med etablerede forståelser af historien. Ikke mindst med betydningen af de 'nye sociale bevægelser' og 'det nye venstre' i 1960'erne, som den britiske historiker Geoff Eley, forfatter til det mest anerkendte værk om den europæiske venstrefløjs historie, *Forging Democracy. The History of the Left in Europe, 1850-2000* (2002), er eksponent for. På den ene side tilslutter jeg mig opfattelsen, at de vestlige demokratier er blevet til gennem en åben historisk proces formet af politiske kampe "nedefra" i form af konflikter, konfrontationer og udfordringer af den gældende politiske orden. Det er en frugtbar tilgang, der åbner for at kombinere et humanvidenskabeligt forståelses- og fortolkningssigte med traditionel arbejderhistorie og samfundsvidenskabelige teorier om sociale bevægelser og politisk protest. På den anden side er det nye i afhandlingen, at den fremhæver periodiseringen af 'det korte 20. århundrede', den kommunistiske bevægelses betydning og periodespecifikke handlingsrepertoarer, herunder brugen af efterretningsaktiviteter i den politiske kamp.

HERMED IKKE SAGT, AT ALLE VAR KOMMUNISTER

I afhandlingen efterprøver jeg flere antagelser for at nærme mig svar på to overordnede problemstillinger: Hvilke centrale processer var på spil i protestorganisationernes virke, og hvad kan enkeltaktivisters livshistorier bidrage med til forståelsen af venstrefløjsaktivisme?

Svaret på afhandlingens første problemstilling knytter an til en antagelse om, at mobilisering af ressourcer er en afgørende forudsætning for politisk aktivisme. Jeg argumenterer her først og fremmest for at se fortællingen om Oktoberrevolutionen som en helt afgørende kulturel og moralsk ressource, der skabte en fælles forståelsesramme – en grundfortælling. Derudover peger jeg på vigtigheden af at mobilisere materielle ressourcer. Aktivisterne havde generelt sværere adgang til private og statslige midler end mere etablerede aktører, hvorfor der blev lagt store kræfter i pengeindsamlinger og i at søge midler fra alternative private fonde.

Endelig har menneskelige ressourcer, fx lederegenskaber, været vigtige i de konkrete omvekslinger af ressourcer til aktiviteter.

Afhandlingens anden problemstilling har jeg tilgæet ved at antage, at brugen af livshistorier er en frugtbar indgang til at forstå komplekse sammenhænge. Jeg fremhæver, at mange aktivister i eftertiden forstår deres ungdoms politiske kampe som en fortsættelse af deres forældres, især aktivister fra kommunistiske familier. Forholdet udgør i sig selv endnu et argument for kontinuitet på tværs af '68. Venstrefløjsaktivisterne i de lange 1970'ere stod i højere grad på skuldrene af de foregående årtiers kommunistiske venstreopposition, end de selv oplevede og efterfølgende formidlede videre som 'generationsopgør' og 'ungdomsoprør'.

Hermed ikke sagt, at alle venstrefløjsaktivister i det korte 20. århundrede var kommunister. Der var dels alternative kommunister som trotskister, maoister og 'nyleninister', der kunne være indædte modstandere af DKP og Sovjetunionen. Dels socialdemokratiske og partiløse venstrefløjsaktivister. Det ændrer imidlertid ikke på, at hvis man tog den kommunistiske bevægelse ud af periodens venstrefløjsaktivisme, ville den have haft en helt anden karakter og mindre betydning. Kommuniste af forskellige slags var slet og ret gode til at omsætte utilfredshed og spontane protester til strejker og demonstrationer, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor aktivister som René Karpantschof oplevede opløsningen af den kommunistiske bevægelse sidst i det 20. århundrede som et historisk brud med en lang aktivistisk tradition.

Afhandlingen kan findes via Kulturministeriets forskningsportal pure.kb.dk eller lånes på biblioteket.

STORE FLYTTEDAG

I 2025 begyndte Arbejdermuseet en større flytning af museets samling. Et gammelt magasin afvikles, og samlingen flyttes til nye, moderne magasiner, der er klimaregulerede og har et højt sikringsniveau. På den måde sikrer vi en bæredygtig langtidsbevaring af museets samling.

Det er en omfattende opgave, da flytningen både gælder Arbejdermuseets store genstands-samling og kunstsamling. Samtidig arbejder vi med at optimere vores øvrige magasiner. På billedet ses netop et af disse magasiner, hvor vi er i gang med at pladsoptimere – og reglen er, at man roder undervejs for til sidst at skabe orden og mere plads.

Foto: Ulrik Jantzen

FRA VENNEFORENING TIL AMBASSADØR KORPS

Med udgangen af 2025 nedlagde Arbejdermuseets Venner sig selv efter i mere end 40 år at have støttet museets udvikling. Men dermed var det ikke farvel til vennerne. Det var goddag til en ny og tidssvarende måde at samle det brede, frivillige engagement i institutionens fremtid.

Af Søren Bak-Jensen, direktør, Arbejdermuseet

“Du skal lave en venneforening.” Sådan sagde bestyrelsesformand Max Harvøe til museumsdirektør Peter Ludvigsen, da Arbejdermuseet blev oprettet i 1982. Max Harvøe, der til daglig også var hovedkasserer i LO, mente, at hvis det nystartede museum, der stort set ikke bestod af andet end direktøren og den meget nedslidte Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning i Rømersgade, skulle have en chance for at overleve, var det afgørende at sikre et folkeligt engagement. Der skulle være nogen, ud over tilskudsydere og institutionen selv, der bakkede op. Samtidig indså Harvøe og Ludvigsen nok også, at med begrænsede midler til rådighed var der behov for al den hjælp, det nystartede museum kunne få.

Det var baggrunden for oprettelsen af Arbejdermuseets Venner. En engageret og aktiv museumsforening, der samlede flere hundrede medlemmer med det formål at støtte Danmarks eneste museum for danske lønmodtageres hverdag og arbejdsbevægelsens udvikling.

I januar 2026 blev det første informationsmøde for Arbejdermuseets Ambassadører afholdt med fyldt festsal og omkring 20 deltagere online.

KOMMUNIKATION OG EVENTS

Fra begyndelsen tog Arbejdermuseets Venner et særligt ansvar for at bidrage på to områder, som museet selv havde svært ved at løfte. Det ene var at udbrede kendskabet til museet. Foreningen gik i gang med at udgive bladet *Nyt om Arbejdermuseet*, der flere gange om året bragte beskrivelser af de skiftende udstillinger, gjorde opmærksom på kommende arrangementer og, lige så vigtigt, tog læseren med bag kulisserne og ind i det centrale maskineri i arbejdet med samlingerne, som er helt afgørende for ethvert museum. Kombineret med masser af billeder blev bladet ikke blot et samlende punkt for venneforeningens medlemmer, men også en reklamesøjle for et bredere publikum.

Den anden indsats knyttede sig til events. Allerede fra begyndelsen indså Arbejdermuseet, at det ikke alene var udstillingerne, der skulle trække besøgende til, men også de arrangementer, som Forsamlingsbygningen i Rømersgade var så velegnet til. I dag virker det selvfølgelig, at museer laver events. Men i 1980'erne var det et særsyn, og Arbejdermuseets Venner bidrog til, at denne særlige profil kunne blive udviklet. Foreningen arrangerede debatter, koncerter, udflugter og ikke mindst solhvervsfester, der blev faste punkter i kalenderen for mange mennesker. I de senere år har *Onsdagsvennerne* været en nyskabelse, som giver mulighed for at dele erfaringer fra arbejdslivet og hverdagen i arbejderklassen.

EN VEN I NØDEN

Men vennerne har også i flere tilfælde vist deres evne til at træde til, når kriserne tårnede sig op for Arbejdermuseet. Det blev måske allermest tydeligt under coronapandemien, hvor nedlukninger, afstandskrav og bekymring medførte store udfordringer for museet. Indtægterne fra besøgende forsvandt fra den ene dag til den anden, og Arbejdermuseet stod i en meget alvorlig situation. Her tog især bestyrelsen for Arbejdermuseets Venner initiativ til en omfattende kampagne for at få fagforbund og enkeltpersoner til at bidrage med donationer for at holde museet oven vande. Og med helt overvældende resultat. I løbet af coronaperioden blev der indsamlet over 1,6 mio. kr. til Arbejdermuseet. Det var et helt afgørende bidrag til, at museet hurtigt kunne komme på benene igen, da nedlukningerne var overstået.

TID TIL FORNYELSE

De seneste år har forholdet mellem Arbejdermuseet og venneforeningen ændret sig. Museet er efterhånden blevet veletableret og anerkendt og står med både et fornuftigt økonomisk fundament og stærke faglige kræfter på de forskellige arbejdsområder. Der er sket en professionalisering af Arbejdermuseet, også hvad angår kommunikation, markedsføring og events. Og der er ikke længere det samme behov for, at Arbejdermuseets Venner bidrager til at løfte disse områder.

Den erkendelse har ført til en række drøftelser mellem museet og foreningen om det fremtidige samarbejde. Der var enighed om, at den helt særlige folkelige forankring, som venneforeningens medlemskreds repræsenterer, er vigtig at holde fast i. Men der har også været enighed om, at foreningens aktivitetsniveau efterhånden ikke stod mål med den ret omfattende administration, der følger med at have en selvstændig forening. Onlinekommunikation har med tiden overtaget en stor del af den rolle, som det fysiske blad hidtil havde. Og produktion og porto lagde beslag på en stadig større del af foreningens midler.

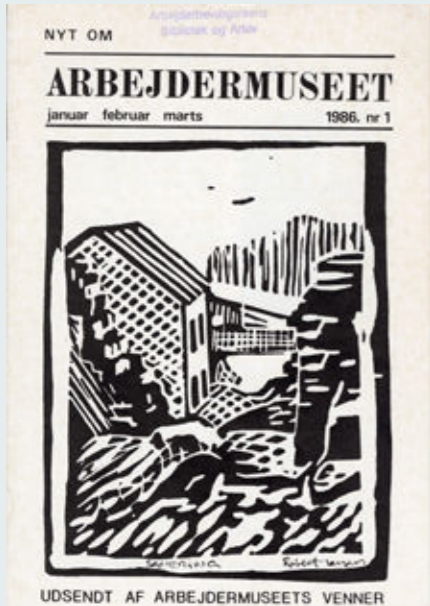
ARBEJDERMUSEETS AMBASSADØRER

Svaret blev at omdanne Arbejdermuseets Venner fra en selvstændig forening til et nyt frivillignetværk under navnet Arbejdermuseets Ambassadører. Det nye netværk skal som hidtil have til formål at støtte Arbejdermuseet. Men den opgave bliver fremover knyttet endnu mere direkte til den "ambassadørfunktion", der også altid har ligget i venneforeningen.

Medlemmer af netværket forpligter sig til at udbrede kendskabet til Arbejdermuseets aktiviteter og opfordre familie, venner og kolleger til at lægge vejen forbi museet. I en tid, hvor man næsten ikke ved, hvad man kan stole på i al den information, vi møder, er anbefalinger fra andre den bedste omtale, man kan håbe på. Og det er det, som Arbejdermuseets Ambassadører skal have fokus på. Det er planen, at andre aktiviteter, herunder *Onsdagsvennerne*, også skal fortsætte. Men det ændrer ikke på, at det fremover er ambassadørollen, der er det centrale.

Medlemskab af netværket er blevet tilbudt alle venneforeningens medlemmer, og de 100 pladser i ambassadørnetværket blev hurtigt fyldt. Ambassadørerne modtager et årskort, som giver mulighed for at tage en ledsager med. Og ambassadørerne forpligter sig derudover til at deltage i mindst ét af to årlige informationsmøder, hvor Arbejdermuseets kommende aktiviteter bliver præsenteret.

Vi ser frem til et rigtig godt samarbejde med Arbejdermuseets Ambassadører og tror på, at vi i fællesskab har fundet en måde, hvorpå lysten til at støtte Arbejdermuseet kan få en endnu stærkere og tidssvarende ramme i fremtiden. Tak til alle, der har støttet op gennem venneforeningens lange historie, og tak til alle, der har sagt ja til at være ambassadører.

Forsider af de første numre af vennebladet *Nyt om Arbejdermuseet*, 1980'erne.

SYNG, TIL DU SEGNER – ELLER SÅ LÆNGE DU ORKER

I januar 2025 inviterede Arbejdernes Oplysningsforbund (AOF) og Arbejdermuseet for anden gang til ti timer med Arbejdersangbogen. Sangmaratonet er en hyldelse til den røde sangbog og den sangkultur, der har været med til at forme den danske arbejderbevægelse, og som stadig lever i bedste velgående.

Omkring 1.000 sangentusiaster lagde vejen forbi Rømersgade, hvor stemmerne løftede sig til både røde klassikere, sprøde forårsviser og forslag til sange, der burde komme med i næste udgave af Arbejdersangbogen, der udkommer i efteråret 2026. Aktivisten Marek Azoulay indstillede for eksempel Donna Summers sang *She Works Hard for the Money* og fik hele salen til at synge med, mens han selv leverede et vildt "whacking"-dansemove.

Foto: Malthe Ivarsson

DET GLEMTTE PRODUKTIONS- LAND

Et nationalt museumsprojekt sætter fokus på industriens betydning, faglærtes arbejdsliv og fremtidens produktion gennem undervisning, dokumentation og formidling.

Af Gry Lindgren Bach, museumsinspektør, Arbejdermuseet og Malte Vuorela, journalist, Produktionens Danmark

Hver dag går flere end 300.000 mennesker på arbejde over hele landet for at producere blandt andet vindmøller, medicin, robotter eller fødevarer. For Danmark er et produktionsland, vi glemmer det bare indimellem.

Derfor er Arbejdermuseet og Industrimuseet gået sammen om Produktionens Danmark: et nationalt projekt, der skal løfte fortællingen om Danmark som

produktionsland og livet som faglært i den danske industri.

Vi har levet med en fortælling om, at industrisamfundet blot var en overgangsperiode mellem landbrugs- og videnssamfund, og produktionserhvervenes betydning for dagens Danmark er blevet så godt som usynlig i vores nationale fortælling.

VI GÅR FORREST

Men produktions- og videnssamfundet ikke er hinandens modsætninger, og derfor vil vi som museer gå forrest i at skabe en opdateret historie om industriens udvikling og livet som faglært.

Produktionens Danmark formidler de store, kulturelle og teknologiske forandringer, industrien har gennemgået siden 1970'erne, og det gør vi især gennem tre indsatser: undervisning, dokumentation og formidling.

I 2025 tog projektet for alvor fart.

UNDERVISNING: ET MØDE MED INDUSTRIENS FORTID OG NUTID

Når Danmark ikke længere er kendt for sin industri og produktion, betyder det, at færre unge vælger industriens uddannelser til efter folkeskolen. Sempelthen fordi de først bliver opmærksomme på mulighederne, når de har truffet beslutning om deres ungdomsuddannelse.

Derfor tilrettelægger vi på Produktionens Danmark et undervisningsforløb for elever i 4.-6. klasse, hvor de først møder industrihistorien i museums kontekst for siden at se den foldet ud i moderne praksis på lokale produktionsvirksomheder.

Med undervisningsforløbet *Industrien i min hverdag* læser og hører eleverne ikke blot om industrien, de står midt i den, når de besøger en virksomhed, møder faglærte og ser, hvordan råstoffer bliver til produkter. Vi vil vise dem en verden, de måske ikke kendte i forvejen.

Undervisningen er på både museum og virksomhed tilrettelagt med fokus på autentiske og sanselige oplevelser, og man må gerne se med fingrene. Indtil nu har mere end 600 elever fra skoler over hele landet været igennem forløbet.

Hos pumpevirksomheden Svanehøj oplevede en gruppe elever industrielle pumper i fuld skala og samlede efterfølgende deres egne 3D-printede pumper, som de testede i praksis. Det satte de 35 meter høje industripumper i produktionsanlægget og deres effekt i perspektiv.

Fotos: Hannah Aurora Almstrup

STRESS, MOTORVEJSKØ OG GODE KOLLEGAER

Mødet med eleverne giver os et blik ind i de unges forestillinger om voksenlivet. Vi har blandt andet spurgt dem, hvad de forbinder med "det at gå på arbejde", og de nævner ofte at sidde på kontor. Desuden går ord som stress, hygge, gode kollegaer, mange penge, gamle computere, motorvejskøer, ensformighed og kaffe igen i flere af besvarelserne.

Allerede i 12-årsalderen har eleverne gjort sig klare forestillinger om et voksent arbejdsliv på godt og ondt. Med vores tværgående undervisningsforløb, håber vi at kunne nuancere elevernes idéer om, hvad et 'normalt arbejdsliv' er.

Foto: Harry Nielsen

DOKUMENTATION: MONUMENT OVER ET ARBEJDSLIV

Før i tiden lå fabrikkerne centralt placeret i de danske byer som monumenter over indbyggernes arbejderidentitet og lokalområdets særegne produktivitet. I dag er industrivirksomhederne i højere grad flyttet ud i byernes periferi og tager sig mere hemmelighedsfuldt ud, som de ligger der langs landets motorveje.

Ikke desto mindre produceres der fortsat forbrugsgoder på højt specialiseret niveau over hele Danmark. Flere af os passerer dagligt fabrikkerne uden nødvendigvis at tænke over, at der gemmer sig et hav af personlige fortællinger om dansk industrihistorie og innovation derinde bag murene.

I 2025 udvidede vi derfor Produktionens Danmarks sekretariat med en journalist, som rejser rundt i landet og indsamler vidnesbyrd fra de mange faglærte og lærlinge, der hver dag går på arbejde i de danske produktionsvirksomheder.

Vi vil sikre historien, før den forsvinder, og tegne et øjebliksbillede af moderne dansk produktion i bevægelse, så fremtidige generationer kan høre en både troværdig og nuanceret fortælling om Danmark som produktionsland fra 1970'erne og frem til i dag.

Vi møder menneskene, hvor de er, og lytter til arbejderstemmer fra Nordjyllands nedlagte industrislagterier til stålproducenterne i Frederiksværk og vores største industrivirksomheder af i dag. Vi taler både med den unge lærling, som akkurat er på vej ind i sit fag, og den erfarne svend, der kan berette om et langt arbejdsliv, før trivselsmålinger og moderne værnemidler blev hverdag.

FORMIDLING: HISTORIEN OM FREMTIDEN

Vi dokumenterer ikke alene for eftertiden. Det er helt essentielt for projektet, at de indsamlede portrætter og fortællinger kommer ud at leve her og nu.

Med Produktionens Danmark vil vi øge kendskabet, præge dagsordenen og – når det giver mening – løfte stemmer fra indsamlingen ind i medierne og den offentlige samtale om Danmark som produktionsland.

Vi kommunikerer løbende om vores aktiviteter og erfaringer med både indsamling og undervisning, så arbejdsprocessen bliver en central del af produktet.

I 2026 skyder vi desuden gang i en landsdækkende kampagne, der skal bære de mange vidnesbyrd bredt ud i befolkningen, så endnu flere bliver bekendt med hverdagen for folk med erhvervsuddannelser inden for produktion og industri.

Tilsammen skal de mange portrænterviews skrive sig ind i en ny fortælling om livet som faglært i produktionens Danmark.

"I hverdagen tænker vi, at præcision handler om at gøre noget meget langsomt og forsigtigt," fortæller Adrian Aggerholm, der er i lære som værktøjsmager på Grundfos i Bjerringbro. "I industrien kan vi gøre præcise ting latterligt hurtigt. Jeg bliver overrasket, hver gang jeg ser noget køre så stærkt og alligevel lave noget, der er så perfekt. Det imponerer mig hver gang." Foto: Mathilde Bech

ARBEJDERNES EGEN RESTAURANT

Café & Øl-Halle "1892" er et usædvanligt autentisk og velbevaret eksempel på en særlig form for udskænkings- og spisested, der voksede frem i slutningen af 1800-tallet. Navnet viser, hvordan også arbejderbefolkningens forlystelsesvaner fik inspiration fra udlandet – særligt fra Frankrigs caféer og de tyske "Bierhallen". Café & Øl-Halle formidler denne særlige historie og er Københavns eneste fredede kælderbeværtning.

Restauranten blev etableret samtidig med, at Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning åbnede i 1879. Den leverede fra starten mad og drikke til de mange arrangementer og møder i bygningen, og tidligere statsminister Thorvald Stauning havde stambord her. I dag er et besøg i Café & Øl-Halle en stemningsfuld oplevelse, hvor man spiser sig ind i historien. En ny tilføjelse er *Fællesbordet*, der samler mennesker, som ellers aldrig ville have mødtes. Bordet kan ikke reserveres – og omkring det deles ikke kun smørrebrød, men også livshistorier. Turister på besøg i byen får tips af de lokale, og den faste gæst, der kommer alene, får selskab og nye bekendtskaber.

Foto: Adam Mørk

KULTURHISTORIEN KAN VÆKKE UNGES DRØMME TIL LIVE

Når unge spejler sig i historien, vokser både trivsel, fællesskab og modet til at drømme. Det er nogle af de erfaringer, som Arbejdermuseet har gjort sig i forbindelse med ungeprojektet *Drømmefabrikken*.

Af Amalie Stærke, museumsinspektør, Arbejdermuseet

I *Drømmefabrikken* arbejdede vi kreativt og aktualiserende med historien, og i alle øvelserne deltog Arbejdermuseets undervisere som facilitatorer på lige fod med de unge.

“Det er rigtig rart at komme her og vide, at andre har haft det sådan her før mig. Og at jeg ikke er den eneste,” sådan lød det fra en af de mange unge kvinder og piger, der deltog i Arbejdermuseets pædagogiske undervisnings- og ungeprojekt *Drømmefabrikken*. Pogens tanker og følelser opsummerer meget præcist formålet med projektet: at styrke særligt unge kvinder og pigers mentale trivsel, sundhed og handlekraft gennem kulturhistoriske spejlinger, relationer og dialoger med fortidens pige- og kvindeliv og et kreativt aktualiserende arbejde. Med projektet ønskede vi at understøtte, at alle får mulighed for at vække drømme til live fuldstændig som mennesker før os.

HVAD VAR DRØMMEFABRIKKEN?

Drømmefabrikken udfoldede sig fra oktober 2023 til juni 2025 i den kulturhistoriske særudstilling *Kvindelig*, der satte fokus på (arbejder)kvinders liv og kampe på tværs af arbejds-, fritids- og hverdagsliv. På Arbejdermuseet har vi siden 2013 arbejdet strategisk med børn, unge og demokratisk dannelse, og da *Kvindelig* tilbød unikke spejlinger af både fællesskaber og følelser, som nutidens unge kvinder og piger oplever, var det naturligt for os at engagere os i at understøtte deres bestræbelser på at leve gode, trygge og sunde liv, da unge kvinder og piger er negativt overrepræsenteret i trivselsstatistikkerne.

I *Drømmefabrikken* tog vi afsæt i en bred forståelse af udsathed. Vi mødte derfor unge med komplekse psykiske lidelser og udtalt neurodivergens, unge, der er vokset op i socioøkonomisk udsatte boligområder, men også unge, der bare generelt oplever, at det er svært at være ung i et præstationsorienteret samfund.

Uanset i hvilken kontekst vi mødte de unge, var formålet, tilgangene og rammerne de samme. Vi tog nemlig afsæt i *det relationelle værtskab*, der sætter en ære i at give deltagerne oplevelsen af at deltage i noget, hvor de er uundværlige, og hvor formålet er at danne relationer og dialog mellem kulturhistorien, deltagerne og facilitatorerne, da det kan styrke oplevelsen af at være en særlig, værdig og legitim deltager i samfund, fællesskaber og historien.

DRØMMEFABRIKKENS INDSATSER VAR:

- Undervisning i forløbet *Kvindelig – Ud af skyggen* målrettet udskoling og ungdomsuddannelser
- Trivselsworkshops målrettet 9.-klasse
- Særlige projektopgaveforløb i samarbejde med 9.-klasser fra Ingrid Jespersens Gymnasieskole under temaet: *Ud af skyggerne*
- Et samarbejde med NGO'er og organisationer, der er specialiserede i at arbejde med unge, som oplever udsathed, blandt andre GirlTalk, Ventilen, Nationalt Center for Kunst og Mental Sundhed og SindUng. Sammen med organisationerne udviklede vi workshopformater målrettet deres målgrupper
- Det åbne kulturfællesskab *Søstertråde*, målrettet unge kvinder og piger i alderen 13-16 år, hvor vi mødtes en gang om måneden og spejlede egne liv i fortidens pige- og kvindeliv.

Det gjorde vi blandt andet ved en høj værdsættelse af og investering i de unge, ved at udvikle workshops med afsæt i universelle begreber, som alle på tværs af tid og sted oplever i ungdomsårene, såsom skam, præstationskultur, forventninger og ensomhed, ved at mødes uden for museets åbningstid, ved at bruge udstillingsrummene på alternative måder, ved at kommunikere med de unge på de platforme, de er på, og ved at investere i lækre og æstetiske materialer, så alt fra den visuelle identitet over print, tuscher, billeder, snacks, kort og tavler fortalte deltagerne, at de var vigtige og værd at investere i. Derudover arbejdede vi kreativt, aktualiserende og åbent med kulturhistorien, da det ikke fordrer specifik faghistorisk viden, men derimod umiddelbare tanker, følelser og oplevelser.

FOR EKSEMPEL SKULLE PIGERNE:

- med inspiration i Kvindeligt Arbejderforbunds "blækspruttekvinde" fra 1972 selv udfylde tegnede blækspruttepiger med de arenaer, hvor de oplevede, at de skulle præstere
- diskutere brevkasseindlæg på tværs af tid og sted
- på tegnede fredsduer give slip på budskaber, de oplevede som negative eller tyngende for dem eller vores samfund
- på tegnede fredsduer give budskaber videre, som de vurderede var vigtige for dem selv og andre at høre for at styrke alles trivsel, håb og drømme
- udfylde tegnede faner over de kampe, som de mener, skal kæmpes i vores egen samtid
- foretage *slow looking* og altså kigge langsomt på genstande og scenografi i *Kvindelig* for at åbne for refleksion, ro og fordybelse
- tegne deres drømmesamfund.

For at skabe et trygt og tillidsfuldt rum arbejdede vi med at nedbryde etablerede praksisser og normer. Vi brugte blandt andet skamler og gulvet meget aktivt. Her giver vi budskaber videre på fredsduer.

DRØMMEFÆLLESSKABER FOR DE FÅ OG DE MANGE

På Arbejdermuseet arbejder vi med afsæt i værdierne 'omsorg' og 'relationer' og har som strategiske hjørnesteen at arbejde for at mindske ulighed og styrke børns og unges demokratiske dannelse.

Det er værdier og hjørnesteen, der forpligter, og som gennemsyner alle de projekter og indsatser, vi udvikler, men som har været særligt synlige og konkrete både i *Drømmefabrikkens* formål og i tilgangen til små og store fællesskaber.

Vi gennemførte nemlig aktiviteter, hvor vi både nåede de mange, men bestemt også de få. For eksempel havde vi workshops med kun tre deltagere, og selvom det kan synes som ressource-spild at gennemføre aktiviteter for så få deltagere, var de unges oplevelser en anden. De sagde nemlig: "Der var plads, ro og mulighed for at sige lige det, man havde lyst til, og opleve på helt egne præmisser uden at blive bedømt af andre." Og en stærk læring ved at åbne kulturhistorien for de få var, at vi som facilitatorer og udviklingsansvarlige samtidig fik skærpet vores blikke på, hvordan tilgange og erfaringer fra de små og intime fællesskaber kan overføres i vores daglige praksisser, så også de mange kan få gavn heraf.

Når vi lever i en tid, hvor samfundskriserne nærmest står i kø, og unge på tværs af socio-økonomi og demografi oplever at blive overvældet af samfundet, er vi nødt til at investere i formidlingstiltag og fællesskaber, der kan give unge ro og styrke deres handlekraft. Som en deltagende pige sagde efter at have spejlet sit eget liv i både generationer før hende og i piger på egen alder: "Det var bare dejligt at kunne tale om det og at se, at andre også går med det samme. At det faktisk er helt normalt, og at jeg ikke er et udskud." Tanker og oplevelser, der kan styrke unges livsmod og være med til at vække drømme til live.

Cirkler var gennemgående for alle vores aktiviteter. Alle kan se alle, og alle er lige, når man sidder og står i cirkler.

EN LEVENDE SAMLING

Arbejdermuseet har en stor og alsidig samling, som løbende bliver udbygget for at sikre fortsat relevans. Da Dansk Sygeplejehistorisk Museum lukkede i 2025, overtog vi store dele af deres samling – herunder næsten 500 hylde meter arkivalier, som i øjeblikket opstilles og registreres. Det betyder, at den vigtige historie om sygeplejens udvikling og de faglige kampe nu har fået et nyt hjem og lever videre hos Arbejdermuseet. Når arkivet er registreret i museets database, kan æskerne bestilles til læsesalen, som er åben for alle.

Foto: Ulrik Jantzen

200 tillidsrepræsentanter medvirkede i særudstillingen *Godt arbejde! Tillidsrepræsentanter gennem 125 år.*

FLERE FORBUNDS- MEDLEMMER PÅ ARBEJDERMUSEET

I 2025 var der jubilæum for den første overenskomst, der gav ret til at vælge en tillidsrepræsentant. Det gav anledning til at styrke relationen mellem Arbejdermuseet og fagbevægelsen.

Af Søren Bak-Jensen, direktør, Arbejdermuseet

UDSTILLING PÅ TUR

Udstillingen *Godt arbejde! Tillidsrepræsentanter i 125 år* findes også som en vandreudstilling til lokalafdelinger eller forbundskontorer. Læs mere på arbejdermuseet.dk

I 2025 var det 125 år siden, at der for første gang blev indgået en overenskomst, hvor retten til at vælge en tillidsrepræsentant var skrevet ind. Dengang, i år 1900, var det arbejdere og arbejdsgivere på metalområdet, der lykkedes med at få den nyskabende aftale i stand. Og siden har TR-rollen bredt sig til næsten alle dele af arbejdsmarkedet. Der er i dag over 25.000 tillidsrepræsentanter i Danmark.

På Arbejdermuseet blev den historiske dag markeret med særudstillingen *Godt arbejde! Tillidsrepræsentanter gennem 125 år*. Udstillingen byggede på museets omfattende samling af genstande og arkivalier om TR-rollens udvikling samt på alt det forskellige undervisningsmateriale, der er blevet brugt på TR-kurser. Men mest af alt gav udstillingen mulighed for at møde en række tillidsrepræsentanter, der fortalte om deres hverdag og oplevelser i meget forskellige brancher.

ARBEJDERMUSEETS FORBUNDSORDNING

Udstillingen blev taget rigtig godt imod, ikke mindst af de fagforbund, for hvem TR'erne er en forudsætning for deres kontakt med medlemmerne. Og på Arbejdermuseet brugte vi anledningen til at styrke vores forbindelse til fagforbundene generelt. Arbejdermuseet har i mange år haft en forbundsordning, der giver medlemmer og en ledsager fri adgang til museet. Over 50 fagforbund, langt de fleste fra FH – Fagbevægelsens Hovedorganisation, er medlem af ordningen, og gennem de seneste år har der været flot fremgang i anvendelsen. Faktisk er antallet af besøg mere end fordoblet siden tiden før corona, og 2025 blev endnu et rekordår med næsten 27.000 besøg gennem ordningen.

Det er en udvikling, vi er stolte af. Men vi tror også, at der er endnu flere, der kunne have glæde af tilbuddet. Derfor gennemførte vi i 2025 en større undersøgelse af kendskabet til og oplevelsen af forbundsordningen blandt menige medlemmer, lokalformænd og centralt placerede tillidsvalgte. Det lærte vi meget af, men tre ting stod klart. Det er kun 20 procent af medlemmerne af de relevante forbund, der kender til ordningen. Af de 20 procent har omkring halvdelen gjort brug af den fri adgang. Og generelt har de en endnu bedre oplevelse end de forventede, når de har været på besøg. Blandt mange andre indsigter var opgaven derfor klar: Vi skal have flere gjort opmærksomme på, at de har fri adgang til Arbejdermuseet.

FÆLLES INDSATS

Derfor har vi nu iværksat en indsats for i samarbejde med fagforbundene at gøre medlemmerne opmærksomme på muligheden for at besøge Arbejdermuseet. Ud over den fri adgang tilbyder vi at tilrettelægge gruppebesøg eller at stille op i lokalafdelingen eller klubben med både lærerige og underholdende foredrag. Vi håber, at det vil få endnu flere forbundsmedlemmer til at gøre brug af det enestående tilbud, de har, og dermed både kunne lære mere om fagbevægelsens historie og have en hyggelig dag med familie, venner eller kolleger.

Lærlingene på smedeværkstedet på Helsingør Værft, 1895.
 Nummer tre fra venstre i forreste række er Peder Christensen,
 som kaldte sig selv Danmarks første autoriserede tillidsmand.
 Fotograf ukendt.

Fotos: Malthe Ivarsson

A man with a beard, wearing a dark blue polo shirt, stands in the center of a room, gesturing with his arms outstretched as if presenting. He is facing a group of people whose backs are to the camera. The room has grey curtains in the background and a single light fixture on the ceiling.

ARBEJDERHISTORIE TIL HELE DANMARK

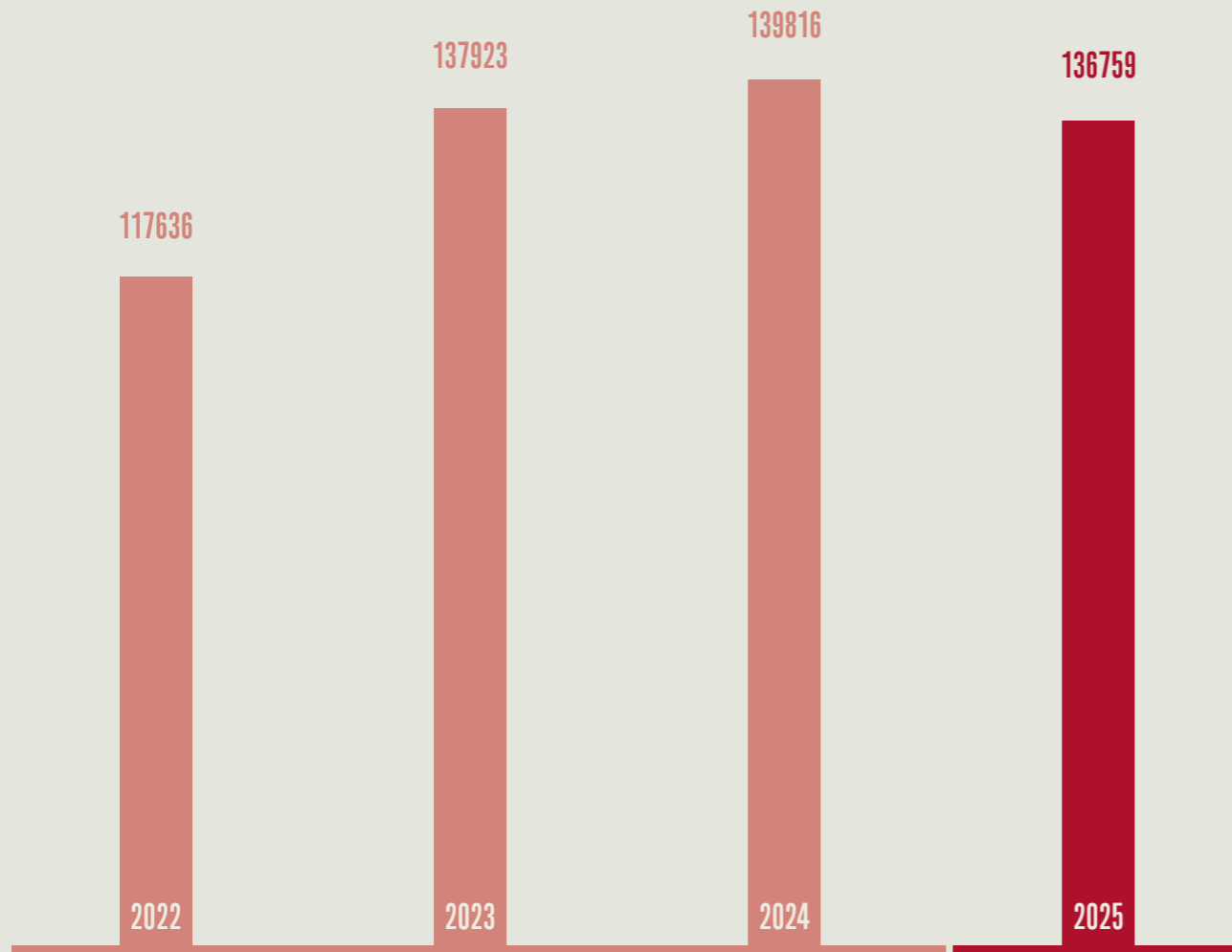
Arbejdermuseet er en af ganske få fuldt integrerede og landsdækkende ABM-institutioner i Danmark, hvor arkiv, forskningsbibliotek og museum er samlet under samme tag. I disse år intensiverer vi vores tilstedeværelse i hele landet – blandt andet gennem fællessangsarrangementer og foredrag i faglige klubber, på plejehjem, uddannelsesinstitutioner og kurser.

Museumsinspektør Kristian Bonde Jørgensen er vores faste rejsende historiker, der med fortællinger om alt fra *Slaget på Fælled* og den danske model til kampen for et trygt og værdigt arbejdsmiljø sikrer, at endnu flere danskere får adgang til arbejderhistorien.

Foto: Mette Johnsen

BESØGENDE 2025

BESØGSTAL FRA 2022 TIL 2025

DET SIGER PUBLIKUM

66

NPS SCORE 2025

Net Promoter Score baserer sig på besøgendes villighed til at anbefale museet og placerer resultatet på en skala fra -100 til +100. NPS-scoren er fra Arbejdermuseets brugerundersøgelse 2025.

4,4

GOOGLE-ANMELDELSE

Besøgende på Arbejdermuseet vurderer oplevelsen således på en skala fra 1-5 på Google.

8,8

SAMLET VURDERING AF OPLEVELSEN

Sådan er museumsbrugernes samlede vurdering af Arbejdermuseets tilbud på en skala fra 1-10. Fra Arbejdermuseets brugerundersøgelse 2025.

19,5 %

HAR BESØGT MUSEET TO GANGE INDEN FOR 12 MÅNEDER

PER FALKJÆR

Fantastisk sted. Man får virkelig respekt for arbejderbevægelsens betydning for det moderne Danmark. De forhold, arbejderne havde før og lige efter 1900, var utroligt hårde, og at se deres boliger aftvinger respekt.

DAN FOWLER

This museum was really great. I learned a lot about the unique history of industry and labor in Denmark. The staff were very helpful and eager to answer questions. Definitely check out the coffee bar.

PIA WERNER-JENSEN

Altid spændende, i dag ekstra meget. Der var en megastor udstilling af Leif Sylvester Pedersen, og de var ved at gøre klar til Cavlingprisen. Kommer igen og tager manden med. Han skal se det, og jeg skal have mere kunst af Sylvester med hjem.

PHILIP K.

Arbejdermuseet er spændende, også for børn fra cirka otteårsalderen, hvor de blandt andet kan stå i en købmandsbutik iført datidens klæder og sælge/købe varer. Foruden kan man se, hvordan for eksempel lejligheder så ud gennem flere forskellige årtier. Og børn og voksne kan prøve at sortere flasker på bryggeriet

HVAD ER ESG?

ESG står for Environmental (miljø), Social (sociale forhold) og Governance (ledelse) og er et rammeværktøj til at måle en virksomheds bæredygtighedsindsatser og samfundsansvar. ESG-rapporten indeholder blandt andet målinger af klimaaftryk, arbejdsmiljø og forankringen af bæredygtighed i ledelsen. Formålet er at gøre bæredygtighed mere konkret og gennemsigtigt, så interessenter kan se, hvordan virksomheden reelt præsterer.

BÆREDYGTIGHED

I 2025 udarbejdede Arbejdermuseet sin første ESG-rapport. Det markerede et vigtigt skridt mod at arbejde mere systematisk med bæredygtighed og ansvarlighed i forhold til vores påvirkning af samfund og miljø. Rapporten er en del af museets 2030-strategi og hænger tæt sammen med, at vi samme år både blev medunderskriver på Organisationens for Danske Museers *Charter for Grøn Omstilling* og opnåede *Green Attraction*-certificering. Begge dele stiller høje krav til en mere bæredygtig drift.

ESG-rapporten giver en samlet vurdering af museets indsatser inden for miljø, sociale forhold og ledelse. På miljøområdet har vi haft særligt fokus på at reducere museets energiforbrug, og i 2025 blev der opsat forsatsrudder på størstedelen af museets vinduer for at forbedre isoleringen af huset uden at ændre på bygningens historiske værdi og udtryk. Vi arbejder desuden målrettet med genanvendelse af materialer i udstillingsproduktion og har affaldssortering i både publikums- og personaleområder.

På det sociale område fortsætter Arbejdermuseet arbejdet med at være en inkluderende arbejdsplads og et museum for alle. Vi har fokus på medarbejder-

trivsel, som er altafgørende for, at museet forbliver en attraktiv arbejdsplads – blandt andet gennem øvelser og dialog på personalemøder for at styrke medarbejdernes opmærksomhed og en fælles forståelse. Samtidig har museet arbejdet med brugerinddragende indsatser gennem partnerskaber for at give en mere divers brugergruppe adgang til kunst og kultur. For eksempel har et partnerskab med Mødrehjælpen bidraget til bedre adgang til kunst og kultur for mødre og fædre, der lever i socioøkonomisk udsathed og har få ressourcer i hverdagen, og som ofte oplever barrierer for at deltage i kulturlivet.

I 2025 arbejdede vi med at forankre ESG-arbejdet i hele organisationen for at sikre, at alle medarbejdere har kendskab til arbejdet. Samtidig gjorde processen det klart, hvor vi fremover skal fokusere vores indsatser og forbedre vores dataindsamling generelt.

I de kommende år vil vi styrke datagrundlaget, videreudvikle vores indsatser og integrere bæredygtighed endnu mere i museets drift og langsigtede udvikling. Vi fortsætter med årlig ESG-rapportering som et vigtigt redskab til at følge vores fremskridt og fastholde målene.

Foto: Adam Mørk

ÅRSRESULTAT 2025

INDTÆGTER

	2025 (KR)	2024 (TKR)
Driftstilskud fra staten	16.465.442	9.688
Projekttilskud fra staten	2.382.500	1.430
Tilskud fra kommuner	1.785.000	1.785
Ikke-offentlige tilskud	11.466.487	21.622
Entréindtægter	6.628.558	6.515
Butik og kaffebar	7.901.289	7.799
Øvrige indtægter	3.736.447	2.711
Renter	1.063.481	58
Indtægter i alt	51.429.204	51.608

OMKOSTNINGER

Personale	-24.404.693	-20.168
Lokaler, ejendomme og friarealer	-5.528.768	-10.344
Samlinger	-1.752.430	-1.345
Formidling	-8.130.093	-9.724
Butik og kaffebar	-4.933.460	-4.808
Administration	-2.045.999	-1.677
Husleje, prioritetsrenter og afdrag	-2.227.307	-2.195
Omkostninger i alt	-49.022.751	-50.261

Afskrivninger	-1.045.198	-1.118
Formålsbestemte henlæggelser	-2.450.000	0
Resultat overført til egenkapital	4.244	-285

Foto: Malthe Ivarsson

EN UDSILLING PÅ VEJ

I 100 år har Arbejdersangbogen givet stemme til håb, kamp og fællesskab. I juni 2026 åbner Arbejdermuseet udstillingen *Alting begynder med en sang*, som hylder den røde sangbog og den sangkultur, der har været med til at forme den danske arbejderbevægelse.

I forberedelserne til udstillingen er museets samling og arkiv blevet finkæmmet. Her findes blandt andet det originale manuskript til den første sangbog fra 1926 og mere end 700 sangbøger fra arbejdernes mange sangforeninger. Den røde sangbog samlede en sangkultur, der gik på tværs af den socialistiske bevægelse – fra unge til ældre, fra politiske til faglige kredse, fra forening til hjem, fra ét parti til et andet og fra internationale kammerater til lokale klubber.

Foto: Ulrik Jantzen

TAK FOR STØTTE I 2025

UDSTILLING: *KVINDELIV*

A.P. Møller Fonden
 Augustinus Fonden
 Aage og Johanne Louis-Hansens Fond
 Dansk Metal
 BUPL
 Knud Højgaards Fond
 Kvindernes Bygnings Fond
 Kvinderådet
 Ny Carlsbergfondet
 Spar Nord Fonden
 Slots- og Kulturstyrelsen
 Sportgoodsfonden

TRIVSELSPROJEKT: *DRØMMEFABRIKKEN*

Roskilde Festival Fonden
 Ole Kirk's Fond
 Lauritzen Fonden

UDSTILLING: *GODT ARBEJDE! TILLIDSREPRÆSENTANTER I 125 ÅR*

FIU – Fagbevægelsens Interne Uddannelser

RESTAURERING AF ARBEJDERMUSEETS VINDUER

AKF Fonden
 Villum Fonden
 Bygningsbevaringsfonden af 1975

RESTAURERING AF LOFTSHVÆLV I ARBEJDERMUSEETS FESTSAL

AKF Fonden

UDSTILLING: *LEIF SYLVESTER – FRIHEDEN FLYVER*

Augustinus Fonden
 Axel Muusfeldts Fond
 Knud Højgaards Fond
 Lemvig-Müller Fonden
 Aage og Johanne Louis-Hansens Fond
 Spar Nord Fonden

Foto: Hannah Aurora Almstrup

DET ER (IKKE) BARE ET ARBEJDE

Hver dag går over tre millioner mennesker på arbejde i Danmark. Vi bruger størstedelen af vores vågne timer på arbejdet og tager det måske endda med hjem. For de fleste er arbejdet ikke kun en kilde til indkomst, men en vigtig del af livet. I oktober 2026 åbner Arbejdermuseet særudstillingen *Det er bare et arbejde*, som undersøger, hvad det gør ved os at gå på arbejde. Hvorfor trives nogle, mens andre slides ned? Og hvordan kan vi sammen sikre rammerne for et sundt arbejdsliv i fremtiden?

Udstillingen præsenterer både det gode og det svære arbejdsliv: fra fællesskab, faglig stolthed og arbejdsglæde til nedslidning, ulykker, stress, sexismen og diskrimination. Danmark er et af verdens bedste lande at gå på arbejde i, men stressrekorder, arbejdsulykker, #MeToo-sager og et voksende B-arbejdsmarked viser, at arbejdsmiljø stadig kræver opmærksomhed.

Foto: Ole Wildt

ARBEJDERMUSEETS ÅRBOG 2025

REDAKTION

Søren Bak-Jensen, Karen Ormstrup Søndergaard

TEKSTER

Linda Nørgaard Andersen, Gry Lindgren Bach, Søren Bak-Jensen, Malthe Jon Christensen, Christl Høj Hansen, Jesper Jørgensen, Inge Bucka Mejlhede, Mette Kjær Ovesen, Amalie Stærke, Malte Vuorela

FOTOGRAFER

Hannah Aurora Almstrup, Mathilde Bech, Marius Christensen, Torben Christensen, Sara Gangsted-Rasmussen, Malthe Ivarsson, Ulrik Jantzen, Mette Johnsen, Adam Mørk, Harry Nielsen, Finn Svensson, Mathilde Vesterherup, Ole Wildt

Alle illustrationer er krediterede. Arbejdermuseet ønsker ikke at krænke ophavsrettigheder. Hvis det er sket, er det utilsigtet, og retmæssige, dokumenterede krav vil blive imødekommet.

KORREKTUR

Karen Ormstrup Søndergaard og Uschi Tech, aIkommunikation

OMSLAG

Foto: Martin Bak

GRAFISK OPSÆTNING

The Projects ApS

GRAFISK PRODUKTION

Eks-Skolens Design & Tryk

ARBEJDERMUSEET